

Справа “Сулаоя проти Естонії” (Sulaoja v. Estonia)

У рішенні, ухваленому 15 лютого 2005 року у справі “Сулаоя проти Естонії”, Суд постановив, що:

- мало місце порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції;
- мало місце порушення ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 3000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

У лютому 1998 року заявника було заарештовано за звинуваченням у грабежі. 31 березня 1999 року його було засуджено. Після апеляції вирок було скасовано через процедурні порушення, а справу повернуто на новий розгляд.

Повторний розгляд закінчився ухваленням обвинувального вироку, проте покарання було зменшено. Апеляційний суд підтвердив законність цього вироку. У задоволенні апеляції до Верховного суду заявнику було відмовлено.

Кілька разів впродовж слідства і судового розгляду справи ухвалювалось рішення про продовження перебування заявника під вартою. Заявник, зі свого боку, неодноразово порушував питання про його звільнення, однак рішення на свою користь не домігся. Востаннє у задоволенні клопотання йому відмовив Верховний суд.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що його тривале утримання під вартою було порушенням ч. 3 ст. 5 Конвенції, відповідно до якої заарештована особа має право на судовий розгляд упродовж розумного строку або на звільнення до початку судового розгляду. Також заявник скаржився на зволікання з боку суду із розглядом скарги на незаконність його тримання під вартою, що було, на думку заявника, порушенням ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Загальний строк перебування заявника під вартою становив 1 рік, 6 місяців і 22 дні.

Суд погодився з міркуванням, що початковий етап затримання міг бути виправданий лише самим припущенням про те, що п. Сулаоя вчинив інкримінований йому злочин. Втім, кожне наступне рішення про продовження перебування заявника під вартою ґрунтувалось на шаблонному наборі підстав. Цими підставами були факт попереднього засудження заявника, відсутність у нього постійного місця проживання, роботи та сім'ї, а також імовірність вчинення заявником нових злочинів або втечі.

Суд відзначив, що сама лише відсутність у затриманого постійного місця проживання не є приводом для побоювань, що він може утекти. Так само як і відсутність у особи роботи та сім'ї не є доказом того, що вона схилиться до вчинення нових злочинів. У Суду виникли сумніви стосовно того, чи типова сукупність підстав для арешту, які відтворювались у кожному наступному рішенні про продовження тримання заявника під вартою, була достатнім виправданням досить тривалого строку його арешту.

Крім того, відповідно до ч. 3 ст. 5 Конвенції державні органи, які вирішують питання про доцільність продовження попереднього ув'язнення особи, повинні оцінити можливість застосування альтернативних запобіжних заходів. У даній справі можливість застосування до заявника інших гарантій явки в суд не досліджувалась, попри те, що сам заявник неодноразово прохав про заміну арешту іншим запобіжним заходом – заборорою залишати місце проживання. П. Сулаоя запевняв, що може проживати разом з братом.

Суд зауважив, що в будь-якому разі поведінку компетентних органів щодо заявника не можна вважати досить уважною. Адже висунуті йому обвинувачення не були настільки значними за обсягом та складними, аби виправдати довгий строк розслідування справи. Текст першого вироку у справі заявника складав лише дві сторінки.

Тому Суд постановив, що мало місце порушення ч. 3 ст. 5 Конвенції.

Суд зазначив, що 15 березня 1999 року заявник звернувся до суду для перевірки законності свого перебування під вартою. Рішення з цього питання було ухвалено тільки 8

червня 1999 року, тобто через 2 місяці і 24 дні. Суд вважає, що строк розгляду зазначеного клопотання не відповідав викладеній у ч. 4 ст.5 Конвенції вимозі стосовно того, що суд повинен без зволікання встановити законність затримання. Тому Суд постановив, що мало місце порушення ч. 4 ст. 5 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.